

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-372-9-22>

## LEGAL REGULATION OF ECONOMIC ACTIVITY ON THE ELECTRICITY MARKET OF UKRAINE

### ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ УКРАЇНИ

**Harkavenko S. V.**

*Postgraduate Student at the Department  
of Civil, Economic Law and Process,  
Academy of Advocacy of Ukraine  
Kyiv, Ukraine*

**Гаркавенко С. В.**

*аспірант кафедри цивільного,  
господарського права та процесу,  
Академія адвокатури України  
м. Київ, Україна*

Актуальність даної публікації зумовлена необхідністю з'ясувати правове регулювання відносин на ринку електричної енергії України в умовах євроінтеграції об'єднаної енергетичної системи України (далі – ОЕС України) до Союзу центральноєвропейської електричної мережі відповідно до вимог ENTSO-E (Європейська мережа операторів систем передачі електроенергії) [1].

Електроенергетика є базовою галуззю національної економіки, ефективне функціонування якої є необхідною умовою стабілізації, структурних перетворень економіки, задоволення потреб населення та суспільного виробництва в електричній енергії. Від надійного і сталого функціонування галузі залежить рівень енергетичної безпеки держави.

До 01.07.2019 року ринок електричної енергії України регулювався Постановою КМУ «Про забезпечення роботи оптового ринку електричної енергії України» від 19.02.1996 р. та Законом України «Про електроенергетику» від 16 жовтня 1997 року.

Цим Законом встановлювалися правила для всіх учасників ринку електричної енергії в Україні. Купівля всієї електричної енергії, виробленої на електростанціях, здійснювалася на оптовому ринку, а весь її оптовий продаж здійснювався на оптовому ринку електричної енергії України. Функціонування інших оптових ринків електричної енергії в Україні було заборонено.

Оптовий ринок електричної енергії України функціонував на підставі договору, сторонами якого були суб'єкти господарської діяльності, пов'язані з:

– диспетчерським (оперативно-технологічним) управлінням об'єднаною енергетичною системою України, на даний час,

здійснюється державним підприємством «Національна енергетична компанія «Укренерго»;

- виробництвом електричної енергії на електростанціях;
- передачею електричної енергії магістральними та міждержавними електричними мережами;
- постачанням електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами;
- оптовим постачанням електричної енергії;

Після викупу електроенергії вона підлягала перепродажу за встановленою ціною постачальникам за регульованими та нерегульованими тарифами. Ті своєю чергою постачали населенню за тарифами, установленими Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, для населення [2].

Кошти рухалися у зворотному напрямку такою ж складною схемою: від кінцевих споживачів, через облenerго до «Енергоринку», і лише після цього потрапляли до безпосередніх виробників електричної енергії. Через це у галузі утворювалися величезні борги.

Станом на 31 серпня 2019 року дебіторська заборгованість ДП «Енергоринок» перевищувала 30 млрд грн, а кредиторська – 28,1 млрд грн. [3].

Саме завдяки синхронній ратифікації Верховною Радою України та Європейським Парламентом Угоди про асоціацію між Україною та ЄС від 16 вересня 2014 р. [4] поклато початок трансформації ринку електричної енергії України та слугувало імпульсом до змін в роботі ОЕС України.

Були зафіксовані основні напрямки співпраці ЄС і України у сфері енергетики:

- Інтеграція Енергетичних Ринків;
- Імплементация Третього енергетичного пакету як зобов'язань відповідно до Договору про Енергетичне Співтовариство;
- Зміцнення спроможності та незалежності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП);
- Реформа тарифів на електроенергію і ціноутворення на газ та заходів щодо забезпечення повної сплати за постачання електроенергії і газу [5].

На підтвердження своїх намірів, Україною було прийнято ряд нових нормативно-правових актів з метою створення умов для сталого розвитку економіки країни, шляхом забезпечення функціонування

конкурентного, прозорого та ліберального ринку електричної енергії єдиного з країнами ЄС і рівних можливостей щодо безперешкодного та безперервного доступу всіх учасників ринку, в тому числі відновлювальних джерел енергії до системи передач [6].

Базовим нормативним актом став Закон України від 13 квітня 2017 року № 2019-VIII «Про ринок електричної енергії», який визначив правові, економічні та організаційні засади функціонування ринку електричної енергії і регулює відносини, пов'язані з виробництвом, передачею, розподілом, купівлею-продажем, постачанням електричної енергії для забезпечення її надійного та безпечного постачання споживачам з урахуванням інтересів споживачів, розвитку ринкових відносин, мінімізації витрат на постачання електричної енергії та мінімізації негативного впливу на навколишнє природне середовище [7].

На основі Закону України «Про ринок електричної енергії» були прийняті наступні нормативні акти, що здійснюють регулювання нового ринку електричної енергії:

- Правила ринку (Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 307).
- Правила ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку (Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 №308).
- Кодекс системи передачі (Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 309).
- Кодекс систем розподілу (Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 310).
- Кодекс комерційного обліку електричної енергії (Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 311).
- Правила роздрібного ринку електричної енергії (Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 312) [8].

За результатами прийняття вищезазначених нормативно-правових актів, з 01.07.2019 ринок електричної енергії України працює за європейською моделлю ринку, що включає ряд сегментів: ринок двосторонніх договорів, ринок «на добу вперед», внутрішньодобовий ринок, балансуючий ринок, де розраховується вартість небалансів (різниця між прогнозним і фактичним споживанням) і ринок допоміжних послуг. У зв'язку з чим вартість електроенергії формується, виходячи з сегменту ринку, на якому відбулася купівля електричної енергії та обсягів її споживання у певний проміжок часу. При цьому підприємства, які здійснюють розподіл, відділені від виробників, постачальників та споживачів.

Впровадження даної моделі забезпечило появу конкуренції на цьому ринку та стримання необґрунтованого зростання цін на електричну енергію.

Реформування ринку електроенергії України є дуже важливим кроком на шляху інтеграції до європейського енергетичного простору.

Нормативно – правова база в сфері правового регулювання ринку електричної енергії України є новою та буде і надалі вдосконалюватися, шляхом її систематизації, уніфікації та приведенням до вимог Європейського законодавства.

Реформа ринку електричної енергії України передбачає розробку технічних кодексів, сумісних з правилами ENTSO-E.

Нова модель стимулює конкуренцію, тому вона вигідна для гнучких та прогресивних гравців – виробників, постачальників, споживачів.

### Література:

1. Основний зміст і зобов'язання України. Євроінтеграційний портал URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/yevrointehratsi> (дата звернення 19.10.2023).

2. Регулювання відносин на Оптовому ринку електроенергії. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: [https://minjust.gov.ua/m/str\\_45](https://minjust.gov.ua/m/str_45) (дата звернення 19.10.2023).

3. Анастасія Зануда. Реформі ринку електроенергії рік: що пішло не так. BBC NEWS Україна від 30.06.2020. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-53155167> (дата звернення 19.10.2023).

4. Порядок денний асоціації між Україною та ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію. Додаток URL: <https://mtu.gov.ua/files/1.2.pdf>. ( дата звернення 19.10.2023).

5. Інформація з офіційного сайту Представництва України при Європейському Союзі і Європейському Співтоваристві з атомної енергії. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/eu-policy/east-partnership> (дата звернення 19.10.2023).

6. Меморандум про взаєморозуміння щодо Стратегічного Енергетичного Партнерства між Україною та Європейським Союзом спільно з Європейським Співтовариством з атомної енергії від 25.11.2016 URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984\\_003-16#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_003-16#Text) (дата звернення 19.10.2023).

7. Закон України від 13 квітня 2017 року № 2019-VIII «Про ринок електричної енергії» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text> (дата звернення 19.10.2023).

8. Офіційний сайт АТ Укрзалізниця. Нормативно-законодавчі акти щодо функціонування ринку електричної енергії. URL: [https://uz.gov.ua/about/activity/electropostachannia/electro\\_consumer\\_s/regulations](https://uz.gov.ua/about/activity/electropostachannia/electro_consumer_s/regulations) (дата звернення 19.10.2023).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-372-9-23>

## REGARDING THE CONCEPT AND SIGNS OF INFORMATIONAL AND DIGITAL ECONOMIC LEGAL RELATIONS

### ЩОДО ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАК ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИН

**Dobrovolska V. V.**

*Candidate of Legal Sciences,  
Associate Professor,  
Associate Professor at the Department  
of Economic Law and Process,  
National University  
“Odesa Law Academy”  
Odesa, Ukraine*

**Добровольська В. В.**

*кандидат юридичних наук, доцент,  
доцент кафедри господарського  
права і процесу,  
Національний університет  
«Одеська юридична академія»  
м. Одеса, Україна*

**Liakhovetskyi O. O.**

*Postgraduate Student at the Department  
of Economic Law and Process,  
National University  
“Odesa Law Academy”  
Odesa, Ukraine*

**Ляховецький О. О.**

*аспірант кафедри господарського  
права і процесу,  
Національний університет  
«Одеська юридична академія»  
м. Одеса, Україна*

Господарська діяльність є важливою правовою категорією, яка визначена у ГК України, а її опосередкуванням є певні чисельні господарські відносини, які виникають щодо умов та порядку її здійснення. Господарська діяльність, як й господарські відносини є вельми динамічними правовими категоріями, які змінюються у відповідності із змінами соціально-економічних умов господарювання. Сучасний етап господарювання тісно пов'язаний із світовими процесами